

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

67. Denique probatur conclusio, demonstrando essentia divina convenire omnes condiciones ad rationem speciei intelligibilis requisitas. Tres enim condiciones requiruntur, ut substantia aliqua per seipsam possit esse species intelligibilis alieni intellectus. Prima est, ut per suam essentiam sit actu intelligibilis: ob cuius defectum substantia materiales (teste D. Thomâ 2. contra Gent. cap. 98. circa finem) non possunt esse species intelligibiles, sed oportet quod per intentiones abstractas intelligantur. Secunda est, ut sit intellectui intimè unita: ob cuius defectum, substantia unius Angeli non potest esse species intelligibilis intellectus alterius, ut ibidem docet idem S. Doctor. Tertia est, ut sit suum esse, ob cuius defectum, nulla substantia creata, quantumcumque esset intimè conjuncta alieno intellectui secundum suam entitatem, posset esse species intelligibilis illius, teste eodem D. Thomâ 3. contra Gent. cap. 51. Et ratio etiam id suadet: nulla enim substantia potest esse principium intelligendi alieno intellectui, nisi sit ipsa veritas, & intelligibilitas per essentiam, ac proinde nisi sit in supremo gradu intellectualitatis, & actualitatis; quod non potest habere, nisi sit suum esse per essentiam. Illæ autem tres condiciones, perfectissimè Deo conveniunt: Nam ut ait S. Thomas quodlibeto 7. quæst. 1. art. 1. *Essentia divina, cum sit à materia separata, est per se actu intelligibilis.* Intellectui etiam præsens est, quia ut dicit Augustinus: *Deus unicuique rei est vicinior, quam ipsa res sibi.* Et præterea est suum esse, ut demonstrat S. Thomas supra quæst. 3. art. 4. Ergo essentia divina habet omnia requisita, ut sit species intelligibilis intellectus creati.
68. Dico secundò: Divinam essentiam unitam intellectibus beatorum, aliquo modo habere rationem speciei expressæ, seu verbi: non tamen propriè, sed solùm communiter & improprie.
- Prima pars hujus conclusionis patet, quia de ratione speciei expressæ, seu verbi, est esse intellectum in actu, & expressè, ac in actu secundo representare objectum: Sed divina essentia se ipsam expressè, & in actu secundo representat, ac unitur intellectui beato, ut intellectum in actu, per seipsam faciens intellectum in actu, inquit Sanctus Thomas hic art. 2. ad 3. Ergo essentia divina aliquo modo habet rationem verbi, seu speciei expressæ, in visione beata.
69. Secunda etiam pars ejusdem conclusionis colligitur ex eodem S. Doctore quæst. 4. de verit. art. 2. ubi ait, *Verbum intellectus in nobis duo habet de sua ratione: scilicet quòd est intellectum, & quòd est ab alio expressum.* Ergo cum divina essentia, ab intellectu beato non sit expressa, nec terminus per illum productus; non habet propriè rationem verbi in ordine ad intellectum beatum.
70. Confirmatur: Quamvis in cognitione essentiali, quâ Deus se intelligit, essentia divina seipsam manifestet intellectui increato; quia tamen non procedit ab illo, non habet propriè rationem verbi, & speciei expressæ respectu illius; ut docet idem Doctor Angelicus loco citato in resp. ad 1. & nos Tractatu præcedenti fusè declaravimus. Ergo similiter, quamvis illa seipsam in actu secundo manifestet intellectui beatorum, & terminet intrinsecè eorum in-

Disp. 2.
art. 2.

tellectionem; quia tamen ab illo non procedit, sicut Filius à Patre in generatione aterna; non habet propriè rationem verbi, seu speciei expressæ, sicut secunda Sanctissima Trinitatis Persona.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: D. Thomas quodlib. 7. quæst. 1. art. 1. sic habet: *Lumen gloriae facit hoc respectu divine essentiae in intellectu, quod facit respectu aliorum intelligibilium, quæ non sunt lux tantum, species rei intellectus sicut et lumen: sicut si lux sensibilis per se existeret, ad eius visionem sufficeret lumen oculum perficiens.* Et in resp. ad 2. ait quòd *intellectus creatus sit actu ad videndam divinam essentiam, per lumen gloriae, & hoc sufficit.* Ergo ex D. Thoma ad visionem beatificam sufficit concursus luminis gloriae, nec requiritur unio divine essentiae, per modum speciei intelligibilis, cum intellectu beati.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Nam D. Thomas ibi solùm intendit attribuire soli lumini gloriae, officium actuandi intellectum per modum formæ, & principij ipsi inhaerentis: cum enim in aliis cognitionibus, necesse sit quòd duplex principium inhaereat potentia cognoscitiva; species scilicet, & lumen: in visione tamen beata, est unicum tantum principium inhaerens, scilicet lumen gloriae. Unde quando ibi videtur excludere concursum speciei, non intendit negare concursum divinæ essentiae in ratione speciei, sed tantum concursum speciei creatæ, & inhaerentis intellectui beatorum, ut constat exemplo lucis sensibilis quod adducit. Sicut enim si lux corporea esset per se subsistens, videretur quidem absque concursu speciei distinctæ, & oculo inhaerentis, quia seipsa visibilis est, gereret tamen vices speciei in visione sui. Ita etiam, quia divina essentia est ipsa lux increata, & per se subsistens in ordine intelligibili, non potest fieri intelligibilis per aliquod à se distinctum, nec per aliquam speciem creatam intellectui beatorum inhaerentem, sed ipsamet debet concurrere per modum speciei ad sui cognitionem.

Objicies secundò: Essentia divina non potest gerere vices causæ formalis, ut communiter docent Theologi, ex quo inferunt illam non posse supplere vices luminis gloriae, ut infra dicemus: *Disp. 3. art. 2.* Sed species intelligibilis habet rationem causæ formalis respectu tellectionis, cum proprium ejus munus sit determinare intellectum, & tribuere speciem tellectioni, quæ duo ad genus causæ formalis spectant: Ergo essentia divina non potest uniri intellectibus beatorum, per modum speciei intelligibilis.

Confirmatur primò: De ratione speciei intelligibilis est, quòd constituat intellectum in actu primo ad intelligendum, quia intellectus secundum se est pura potentia in genere intelligibili, & veluti tabula rasa: unde ut fiat potens ad intelligendum, debet constitui in actu primo per speciem intelligibilem: Sed hoc nequit præstari sine inhaerentia, & informatione: Ergo de ratione speciei intelligibilis, est quòd inhaereat intellectui, vel ipsum informet.

Confirmatur secundò: Essentia Divina, cum sit actus purus, nequit se habere per modum potentiae, respectu visionis beatificæ: Ergo neque

potest constituere intellectum in actu primo, per ordinem ad illam; nam actus primus est in potentia ad actum secundum, & per illum perficitur.

75. Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: Essentia divina non potest gerere vices causæ formalis, in esse naturali, & entitativo, concedo: in esse intentionali, & intelligibili, nego. Similiter distinguo Minorem: species intelligibilis habet rationem causæ formalis: in esse intentionali, vel intelligibili, concedo. In esse naturali, & entitativo, semper, nego. Solutio est D. Thomæ 3. cont. Gent. cap. 51. cujus verba infra referemus.

Explicatur: Multiplex intercedit discrimen inter formam naturalem & intelligibilem, ex quo fit Deo repugnare rationem formæ naturalis, & in esse entitativo, non verò rationem formæ intelligibilis. Prima, & præcipua differentia, quæ est radix, & fundamentum aliarum, consistit in hoc, quod forma naturalis se tenet ex parte subjecti, tanquam virtus illud perficiens, & illi accommodatur: species verò, seu forma intelligibilis, se tenet ex parte objecti, tanquam ejus imago, & similitudo formalis, illudque representat. Ex quo oritur secunda differentia: nam forma naturalis limitatur, & contrahitur à subjecto in quo recipitur, & illi subordinatur, ac ab eo dependet: forma verò intelligibilis, ut talis est, nec subordinatur subjecto in quo recipitur, nec ab ipso contrahitur, aut limitatur; sed in eo retinet totam suam amplitudinem, & universalitatem, ideoque si objectum sit infinitum, representat in finitè, nec limitatur ab alio. Quod potest illustrari, & declarari exemplo speciei naturam humanam representantis: illa enim potest dupliciter considerari. Primò quatenus est aliquod accidens in esse entitativo receptum in subjecto, & sub hac ratione est qualitas individuata per subjectum. Secundò in esse representativo, & sic nullum singulare determinatum representat, sed naturam ipsam secundum suam universalitatem, & ut abstrahit à singularibus.

Unde S. Thomas 1. parte quæst. 50. art. 2. ad 2. dicit quod forma intelligibilis est in intellectu, secundum ipsam rationem formæ: id est (ut rectè explicat Bannez ibidem) secundum totam amplitudinem, & universalitatem, quæ ei in esse intelligibili competit.

Tertia differentia consistit in hoc quod forma naturalis ad hoc tendit, ut ex ejus unione cum materia resultet unum tertium, ex quo fit, quod illa tantò aptior sit, ut uniat materia, quantò est minùs completa; & ideo anima nostra potest esse forma corporis, non autem substantia Angeli: forma verò intelligibilis non ordinatur ad componendum unum tertium, sed tantum ut determinet, & perficiat intellectum ad intelligendum, quod tantò meliùs, & perfectiùs præstat, quantò completior, actualior, & immaterialior est. Unde ratio formæ totalis & complete, non repugnat formæ, & speciei intelligibili, sed maxime illi convenit; cum illa debeat solum perficere, & complere, non verò perfici, aut compleri.

Hanc differentiam & doctrinam egregiè expendit & illustrat D. Thomas 3. cont. Gent. cap. 51. ubi loquens de essentia divina, sic ait: *Nec tamen potest esse forma alterius rei secundum esse naturale: sequeretur enim, quod simul cum aliquo unita constitueret unam naturam, quod esse*

Tom. I.

A non potest, cum essentia divina in se perfecta sit in sui natura: species autem intelligibilis unice intellectui, non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsum ad intelligendum, quod perfectioni essentia divine non repugnat. Quibus verbis, & docuit nostram sententiam, & præcipuum adversariorum fundamentum evertit.

Dices: Esse intelligibile, & entitativo, non distinguuntur virtualiter in Deo; alioquin conceptus natura & essentia virtualiter in eo differrent, cujus oppositum Tractatu præcedenti ostendimus: Ergo repugnat, quod essentia divina uniat intellectui beatorum, per modum formæ intelligibilis, nisi etiam illi uniat, per modum formæ entitativæ, & naturalis.

Respondeo concessò Antecedente, negando Consequentiam: Licet enim in Deo natura, & existentia; vis intelligendi, & ipsum intelligere; scientia simplicis intelligentiæ, & visionis, virtualiter non distinguantur; quia tamen differunt per analogiam ad creaturas, & per ordinem ad diversa connotata materialia; natura humana per se primò uniat subsistentiæ Verbi Divini, & secundario tantum naturæ divinæ. Item vis intelligendi quæ est in Deo, participatur à lumine gloriæ, & actualis ejus cognitio, seu intellectio, à visione beatifica. Denique scientia Dei, quatenus est simplicis intelligentiæ, se extendit solum ad possibile, & ut visionis est, versatur circa existentia & futura. Ita similiter, licet esse intelligibile, & entitativo, virtualiter non distinguantur in Deo, sed solà distinctione rationis, petita ex habitudine, & analogiâ ad creaturas; hoc tamen non obstat, quominus essentia divina uniri possit intellectibus beatorum per modum formæ intelligibilis, absque eo quod ibi misceatur aliqua unio in esse naturali, & entitativo. De quo videri possunt Salmanticenses hic disp. 2. dubio 2.

Ad primam confirmationem, nego Minorem: Licet enim forma naturalis non possit constituere subjectum in actu, sine informatione; forma tamen intelligibilis complere potest, & determinare intellectum in actu primo ad intellectio-nem, sine inhaerentia, vel informatione: ut constat in substantia Angeli, gerente vices speciei impressæ in cognitione sui.

Ad secundam confirmationem, concessò Antecedente, neganda est Consequentia. Etsi enim essentia divina constituat intellectum beatorum in actu primo, per modum formæ intelligibilis, modo explicato; non sequitur tamen, illam esse in potentia ad visionem beatificam, quia illam complet, & actuat per modum actûs purissimi, & per se subsistentis, ac proinde seclusis imperfectionibus potentialitatis, inhaerentiæ, & informationis. Quare solus intellectus, perfusus lumine gloriæ, & completus per ipsam essentiam divinam, in ratione formæ intelligibilis illi unitam, est in potentia ad visionem beatificam, non autem ipsa essentia divina, gerens vicem speciei, & formæ intelligibilis. Sicut licet personalitas Verbi Divini actuat, compleat, & intrinsecè terminet humanam naturam: quia tamen eam terminat, per modum termini, & actûs purissimi, non est, nec fuit in potentia ad eliciendas, vel recipiendas actiones creatas illius; sed tota potentialitas se tenet ex parte ipsius humanitatis assumptæ, & à personalitate Verbi terminatæ.

Objicies tertio: Ex unione speciei intelligibilis cum intellectu, debet aliquid per se unum resultare: At ex unione essentia divina cum intel-

S iij

76.

Disp. 1.
art. 1.

77.

78.

lectu beati, nequit aliquid componi; cum Deus non possit venire in compositionem alterius, saltem per modum partis componentis, ut ostendimus Tractatu precedenti, agentes de simplicitate Dei: Ergo essentia divina non potest uniri intellectui beatorum, per modum speciei intelligibilis.

Confirmatur: Hæc unio essentia divina per modum speciei cum intellectu beati, deberet fieri per aliquam novam actionem Dei: At nulla potest assignari nova Dei actio, quæ illa extrema inter se conjungat: Ergo nequit dari talis unio essentia divina cum intellectu creato.

79. Ad objectionem in primis responderi potest cum Ferrariensi 3. contra Gent. cap. 51. distinguendo Majorem. Debet aliquid per se unum resultare, in esse naturali, & entitativo, nego. In esse intentionali, & intelligibili, concedo. Eodem modo distinguenda est Minor: nam licet ex unione essentia divina per modum speciei cum intellectu beato, non possit unum per se resultare in esse naturali, & entitativo; bene tamen in esse intentionali, & intelligibili.

Respondeo secundo negando Majorem. Ut enim supra ostendimus ex doctrina Aristotelis, & Commentatoris: ex intellectu, & intelligibili non resultat aliquod tertium, sed potius ipse intellectus transit in rem intellectam, & fit ipsum objectum in esse intentionali, & intelligibili: *Anima enim* (inquit Aristoteles) *intelligendo fit omnia*. Unde in visione beatifica, intellectus lumine gloriæ perfusus, & divina essentia ut specie intelligibili actuatus, & completus, fit deiformis, & veluti Deus in esse intelligibili. Quare tunc præsertim verificatur illud Prophetæ Psalm. 81. *Ego dixi Dii estis, & filij Excellentes omnes*, & completur illud Christi Ioan. 17. *Ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus*.

80. Ad confirmationem dicendum, unionem essentia divina per modum speciei intelligibilis cum intellectu beati, fieri per eandem actionem per quam infunditur lumen gloriæ: nam actio quæ attingit ultimam dispositionem ad aliquam formam, extenditur ad unionem ejus cum subiecto, ut docent Philosophi. Unde cum lumen gloriæ se habeat per modum ultimæ dispositionis ad receptionem, seu quasi receptionem essentia divina in ratione formæ intelligibilis, ut dicimus disputatione sequenti: consequens est, ut infusio illius, sit etiam unio ejusdem essentia per modum speciei cum intellectibus beatorum.

ARTICULVS IV.

An essentia divina, unita intellectui Beatorum per modum speciei intelligibilis, activè concurrat ad claram Dei visionem?

§. I.

Sententia negans proponitur, & præcipua ejus fundamenta referuntur.

81. Partem negantem tenent Bannez hîc, & quidam alij, existimantes essentiam divinam in ratione speciei, intellectui beatorum unitam, non esse principium effectivum ut quo, sed tantum formale, respectu visionis beatificæ. Præcipuum hujus sententia fundamentum est, quia omnis species activè concurrere ad intellectionem, sub-

A ordinatur intellectui; talis enim concursus, cum sit vitalis, subordinari debet potentia vitali, & ab ea dependere: Sed divina essentia repugnat subordinari intellectui creato, & dependere ab illo: Ergo & activè concurrere ad visionem beatificam.

Præterea, Talis concursus activus, si daretur, non esset liber, sed necessarius, quia procederet ab ipsa divina essentia immediate, & non à voluntate, vel à potentia executiva: Sed nullus potest dari concursus Dei ad extra, qui non sit liber: Ergo &c.

Addunt alij, quod relationes in divinis non sunt activæ ad extra, ut communiter docent Theologi: Sed illæ ununtur intellectui beatorum, per modum objecti motivi, & speciei intelligibilis: Ergo influere activè ad intellectionem, non est de ratione speciei. Quod confirmant ex communi sententia Thomistarum, qui docent substantiam Angeli gerere vices speciei impressæ in sui cognitione, & tamen illa non potest activè influere in talem operationem: cum nulla detur substantia creata, quæ sit immediate operativa, ut docet D. Thomas infra qu. 54. ar. 3.

§. II.

Sententia affirmans, ut verior & probabilior eligitur.

C Dico breviter, essentiam divinam, ut unitam intellectui beatorum per modum speciei intelligibilis, activè influere in sui visionem. Ita communiter docent Thomistæ, quos referunt, & sequuntur Salmanticenses hîc disput. 2. dubio 3.

Probatur primò conclusio: Illud quod ultimò determinat, actuat, & complet intellectum creatum ad claram Dei visionem, ad illam activè concurrat: Sed essentia divina, per modum speciei intelligibilis intellectui beatorum unita, ultimò illum determinat, actuat, & complet ad claram sui visionem: Ergo activè in illum influit. D Major constat, complementum enim virtutis activæ, ad lineam virtutis activæ pertinere debet, & esse principium activum, saltem ut quo. Minor verò probatur: quia intellectus illustratus, & perfusus lumine gloriæ, non intelligitur esse ultimò completus, & determinatus ad claram Dei visionem, donec intelligatur essentia divina, unita intellectui in ratione speciei intelligibilis. Ut enim supra ostendimus, & docent Philosophi in libris de anima, ad quaecumque intellectionem, duplex requiritur complementum, ac determinatio: una ex parte potentia, quæ fit per lumen intellectuale: altera ex parte objecti, quæ procedit à specie intelligibili ejus vices gerente; quia intellectio fit per assimilationem, & unionem potentia cum objecto.

Probatur secundo: Visio beata, non solum specificatur à lumine gloriæ, sed etiam ab essentia divina, in ratione speciei intelligibilis unita: Atqui actio specificatur à forma, & virtute quæ est principium effectivum illius, v. g. calefactio à calore, illuminatio à luce: Ergo non tantum lumen gloriæ, sed etiam essentia divina, intellectui beatorum per modum speciei unita, activè influit in visionem beatificam.

Tertio suaderet conclusio: Essentia divine, ut unitæ intellectui beatorum per modum speciei, debet attribui quidquid est de ratione speciei intelligibilis ut sic, dummodo nullam includat